

SAVONLINNA, SAVOLAN ALUE

LUONTOSelvitys

Marko Vauhkonen

28.1.2024

SAVONLINNA, SAVOLAN ALUE

LUONTOSELVITYS

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Aineisto ja menetelmät	3
2.1 Selvitysalue	3
2.2 Lähtöaineisto	3
2.3 Maastotyöt	5
3 Tulokset	8
3.1 Yleiskuvaus.....	8
3.2 Arvokkaat luontokohteet	13
3.3 Huomionarvoiset eliölajit.....	14
4 Yhteenveto ja suositukset	15
5 Lähteet ja kirjallisuus.....	16

Kansi: Näkymä selvitysalueelta.

Pohjakartat ja ilmakuvat © Maanmittauslaitos.

Valokuvat © Marko Vauhkonen.

1 JOHDANTO

Savonlinnan kaupunki laatii asemakaavan muutosta ja laajennusta Savolan alueelle, joka sijaitsee kaupungin keskustan luoteisosassa Haapaveden Hevonpäänlahden rannalla (kuva 1).

Savolan alueen asemakaavoituksen lähtötiedoksi tarvittava luontoselvitys tilattiin Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä. Työn on tehnyt biologi, FM Marko Vauhkonen. Luontoselvitys on suunniteltu ja toteutettu niin, että tulosten perusteella voidaan suunnitella maankäyttöä luontoarvot huomioiden sekä arvioida asemakaavan luontovaikutuksia.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

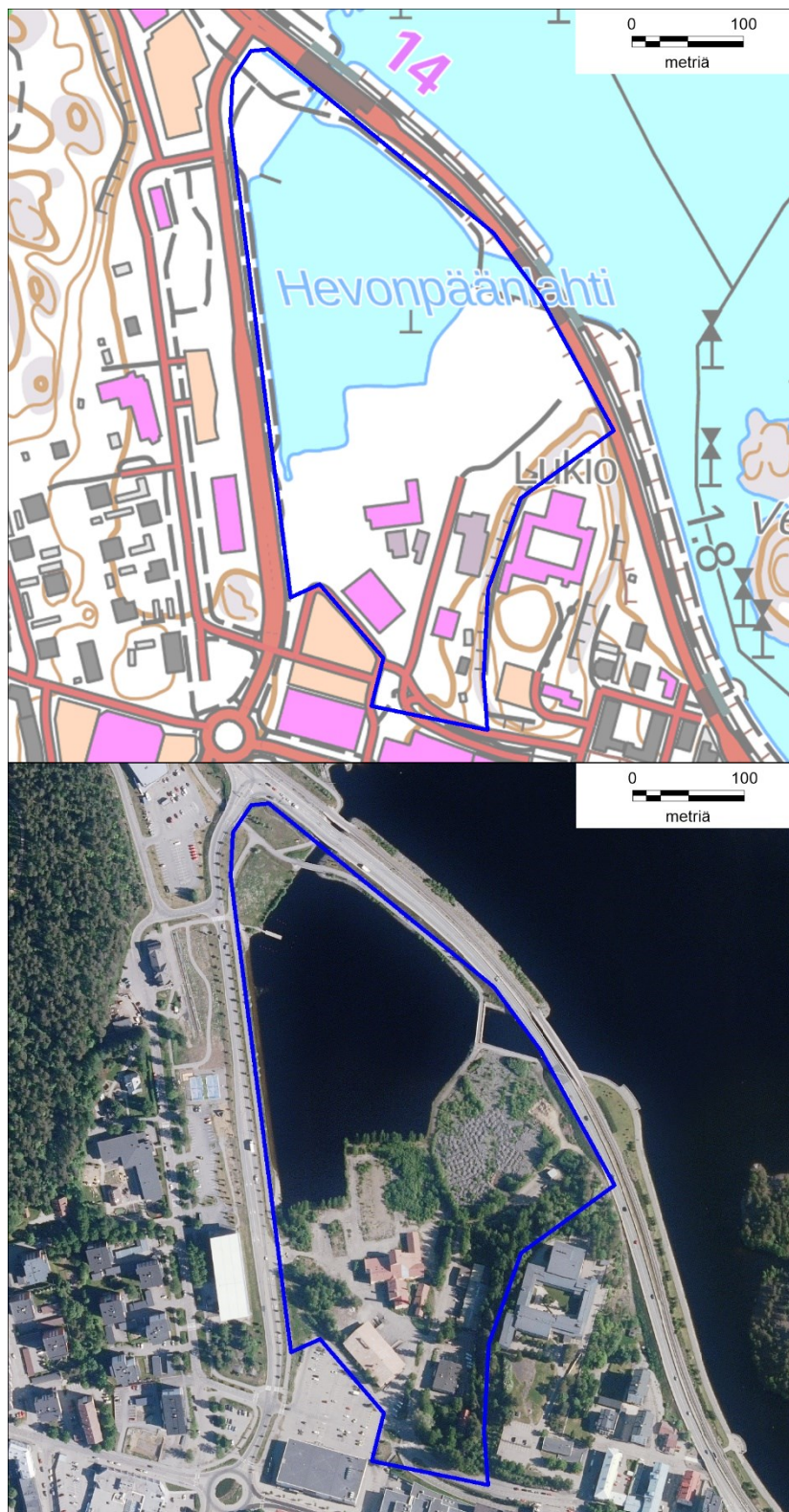
2.1 Selvitysalue

Savolan selvitysalue on rajattu sinisellä viivalla kuvaan 1 ja sen pinta-ala on noin seitsemän hehtaaria. Alueen länsiraja seuraa Brahenkatua; pohjoisessa ja koillisessa raja-alue seuraa valtatieä 14. Selvitysalueen itäraja sijaitsee Savolankadun itäpuolella. Eteläraja kulkee Piispanrinteen ja Sokoksen tavaratalon pysäköintialueen reunoja pitkin.

2.2 Lähtöaineisto

Esiselvitysvaiheessa tarkistettiin selvitysalueen ja sen lähiympäristön aiemmat luontotiedot ympäristöhallinnon rekistereistä ja paikkatietoaineistoista (Suomen ympäristökeskus, Avoin tieto), Suomen Lajitietokeskuksesta (www.laji.fi), Suomen metsäkeskuksesta (www.metsakeskus.fi) sekä Etelä-Savon maakuntaliitosta ja Savonlinnan kaupungilta). Lisäksi tehtiin selvitysalueen kartta- ja ilmakuvatarkastelu sekä suunniteltiin maastotöiden toteuttaminen tarkemmin.

Lähtöaineistona oli käytettävissä Savolan alueelta vuonna 2008 laadittu luontoselvitys (Vauhkonen 2008). Siinä tarkasteltu alue oli tämän työn selvitysalueetta laajempi.

Kuva 1. Selvitysalueen raja (sininen viiva) kartta- ja ilmakuvapohjalla.

2.3 Maastotyöt

Luontoselvitys tehtiin asemakaavatarkkuutta vastaavasti soveltaen ympäristöhallinnon ohjeita (Mäkelä & Salo 2021, Nieminen & Ahola 2017, Sierla ym. 2004). Maastossa käytettiin GPS-paikanninta, jolla luontokohteet ja lajien havaintopaikat voitiin paikantaa riittävällä tarkkuudella. Työ koostui seuraavista osioista:

Liito-orava

Luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeihin kuuluvan liito-oravan esiintyminen selvitettiin 19.5.2023 ympäristöhallinnon ohjeiden (Sierla ym. 2004, Nieminen & Ahola 2017) mukaisesti. Selvitys kohdennettiin puustoltaan liito-oravalle soveltuviin metsiköihin. Lajin jätöksiä etsittiin sopivien pesä-, suoja- ja ruokailupuiden tyviltä. Näitä ovat mm. kolopuut ja kookkaat kuuset sekä lehtipuut, etenkin haavat ja lepät. Mahdolliset jätöslöydöt paikannetaan GPS-laitteella.

Liito-oravan asuttamilta metsäalueilta etsitään lajin pesäpuita (kolopuut, ri-supesät), jotka lähiympäristöineen ovat liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Elinpiirien ydinalueet rajataan kartalle jätöshavaintojen, puuston rakenteen ja mahdollisten pesäpuiden perusteella. Lisäksi tarkastellaan liito-oravan käyttämiä tai lajille mahdollisia puustoisia kulkuyhteyksiä ympäröiville metsäalueille.

Pesimälinnusto

Pesimälinnustaselvityksen tavoitteena oli selvittää ns. huomionarvoisten lajien (ks. jäljempänä) ja pesivälle linnustolle tärkeiden kohteiden esiintyminen. Yleisten lintujen parimääriä tai reviirien sijaintia ei pyritty selvittämään. Inventoinnissa sovellettiin lintujen reviirikäyttäytymiseen perustuvaa kartoituslaskentamenetelmää (Koskimies & Väisänen 1988), jossa alue kierretään jalkaisin huolellisesti läpi ja havaitut linnut merkitään karttapohjalle. Laskennat tehtiin varhain aamulla (klo 4–9), jolloin pesimäpaikoillaan oleskelevat linnut ovat parhaiten havaittavissa (laulu yms.).

Lintulaskenta toistettiin eri aikaan saapuvien muuttolintujen ja eri aikaan pesivien lajien havaitsemiseksi kaksi kertaa, 19.5. ja 11.6.2023. Selvitysalue kuljettiin laskentakierroilla jalkaisin läpi niin, ettei mikään kohta jäänyt noin 30–50 metriä kauemmaksi kulkureitistä. Laskentakierrokset tehtiin lintujen havaitsemisen kannalta hyvässä säässä (poutaa, tyyntä tai heikkoa tuulta). Lisäksi täydentävää havainnointia tehtiin päiväaikaan heinäkuun käyntikierroilla 12. ja 26.7.2023.

Laskennoissa merkittiin muistiin kaikki tavatut lintulajit sekä kartoille huomionarvoisten lintujen havaintopaikat käyttämällä Koskimiehen ja Väisäsen (1988) ohjeen mukaisia merkintätapoja. Huomionarvoisia lintuja olivat seuraavat:

- erityisesti suojeltavat ja muut uhanalaiset lajit
- silmälläpidettävät lajit
- alueellisesti uhanalaiset lajit
- lintudirektiivin liitteen I lajit
- Suomen erityisvastuulajit

- tikat lukuun ottamatta yleistä käpytikkaa
- petolinnut
- merkittävien elinympäristöjen, esim. lehtojen ja vanhojen metsien, ilmentälajit.

Tulokset tulkittiin ns. maksimiperiaatteen mukaisesti, jolloin reviiriksi tulkittiin yksikin pesintää ilmaiseva havainto (parit, laulavat koiraat, varoittelevat yksilöt jne.) lajille sopivassa ympäristössä. Tulosten perusteella rajataan mahdolliset linnustollisesti merkittävät alueet tai kohteet.

Lepakot

Kaikki maassamme esiintyvät lepakot kuuluvat luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeihin, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulaissa. Lepakoiden lisääntymispaikkoja ja päivälepopaikkoja on tavallisimmin vanhoissa rakennuksissa ja luonnonkoloissa.

Lepakot ovat Suomen oloissa aktiivisia tavallisesti (huhti–)toukokuusta syys–lokakuuhun. Ne käyttävät mm. ruokailuun eri alueita kesän eri vaiheissa, minkä vuoksi lepakokartoitus tulee inventointiohjeiden mukaisesti toistaa eri ajankohtina, alku-, keski- ja loppukesällä.

Lepakkoselvityksen tarkoituksena oli inventoida alueen lepakkolajistoa ja eri lajien runsautta sekä paikallistaa tärkeät lepakoiden ruokailualueet ja mahdolliset niille johtavat lentoreitit. Selvitys tehtiin yöaikaan reittikartoitusmenetelmällä Suomen lepakotieteellisen yhdistyksen (SLTY 2012) ja Bat Conservation Trustin (Collins 2016) suositusten mukaisesti. Lisäksi etsittiin päiväaikaan mahdollisia lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja luonnonkoloista.

Aktiivikartoituksella saadaan pinta-alaltaan pienehköllä alueella käyttökelpoisinta aineistoa. Maastokäynnit tehtiin 19.–20.5., 11.–12.6. ja 26.–27.7.2023. Sääolot olivat kaikilla kartoituskerroilla työhön hyvin sopivat (lämpötila ensimmäisellä käynnillä yli +5 °C, muilla käynneillä +10 °C, poutaa, enintään heikkoa tuulta).

Selvitysalueen lepakoille soveltuvat elinympäristöt käveltiin kartoitusöinä läpi niin, ettei mikään alueen osa jäänyt yli 30 metrin päähän kulkureitistä. Valoisana aikana ennen aktiivikartoitusta etsittiin lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi sopivia kohteita, joiden luona havainnoitiin mahdollisia päiväpiilosta lähteviä lepakoita ennen auringonlaskua ja varsinaisen kartoituksen alkamista sekä kartoituksen jälkeen ennen auringon nousua. Rakennusten tarkastaminen ei sisältynyt toimeksianto.

Aktiivikartoitus alkoi valaistusolojen mukaan noin puoli tuntia auringonlaskun jälkeen. Ennalta suunniteltuja reittejä pitkin käveltiin rauhallisesti ja lepakoita kuunneltiin kannettavan ultraääni-ilmaisimen eli lepakodektorin (Pettersson D240x) avulla. Laitteella voidaan havaita lepakoiden päästämät korkeataajuiset kaikuluotausäänet. Hyvältä vaikuttavilla saalistusalueilla pysähdeltiin ja lepakoita havain-

noitiin tarkemmin. Tarvittaessa tallennettiin (Edirol R-09) lepakoiden ääniä myöhempää määrityksen varmistamista varten käyttämällä detektorin aikalaajennustoimintoa.

Lepakkohavainnot kirjattiin ylös ja paikannettiin. Todetut lepakoiden käyttämät alueet luokiteltiin ja arvotettiin Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen (SLTY 2012) ohjeen mukaisesti (luokat I–III) sekä rajattiin kartalle. Rajaukset perustuvat lepakkohavaintojen lisäksi niille sopivaksi arvioidun elinympäristön esiintymiseen.

Viitasammakko

Viitasammakon esiintyminen inventoitiin lajin soidin- ja kutuaikaan keväällä 2023. Työ tehtiin ympäristöhallinnon julkaisemien ohjeiden (Nieminen & Ahola 2017) mukaisesti, mutta yhdellä selvityskerralla. Yksi inventointi katsottiin riittäväksi, sillä Hevonpäänlahden rannoilla ei ole viitasammakolle hyvin soveltuvia elinympäristöjä. Inventointi tehtiin 19.5.2023. Maastotöiden ajankohta oli tavanomaista myöhäisempi, mutta kevät 2023 ei myöskään ollut varhainen Etelä-Savossa.

Inventoinnissa viitasammakoiden soidinääntelyä kuunneltiin eri puolilla Hevonpäänlahden rantoja, mutta kuitenkin sen verran etäällä ettei mahdollinen soidin häiriintynyt.

Havainnointi ajoittui iltayöhön ja se tehtiin hyvässä säässä (lämpötila yli +5 °C, poutaa, enintään heikkoa tuulta). Mahdolliset havaitut soidintavat viitasammakkokoiraat paikannetaan ja niiden lukumäärä arvioidaan ja kirjataan ylös. Havaintojen ja soveltuvan elinympäristön perusteella rajataan viitasammakon lisääntymispaikat.

Sudenkorennot

Sudenkorentoselvitys kohdennettiin EU:n luontodirektiivin liitteessä IV(a) mainituista lajeista lumme-, täplä- ja sirolampikorentoon. Hevonpäänlahdessa ei esiinny sahalehteä, joten viherukonkorenon inventoimiselle ei ollut tarvetta. Savonlinnan seutu ei kuulu Idänkirsikorenon levinneisyysalueeseen ja kirjojokikorento on virtavesilaji, minkä vuoksi näitäkään lajeja ei inventoitu.

Sudenkorennot ovat inventoitavissa parhaiten päälentokautensa aikana. Lumme- ja täplälampikorennolle sopiva selvitysjakso on 15.6.–15.7. (Nieminen & Ahola 2017). Sirolampikorento on hieman myöhäisempi laji ja on inventoitavissa jaksolla 25.6.–31.7.

Maastoselvitys tehtiin 12.7.2023 keskipäivällä. Olosuhteet olivat inventoinnin kannalta hyvät: päivä oli aurinkoinen, poutainen ja tuuli oli heikkoa tai ajoittain kohtalaista. Lämpötila oli noin +20 °C.

Hevonpäänlahti kierrettiin jalkaisin ja lentäviä tai esim. kasvillisuudessa lepäileviä sudenkorentoja havainnoitiin aktiivisesti kiikaria käyttäen (vrt. Nieminen & Ahola 2017, Sierla ym. 2004). Selvityksen kohdelajit ovat luotettavasti määritettävissä ilman yksilöiden pyydystämistä.

Mahdolliset kohdelajien havainnot paikannetaan GPS-laitteella ja kirjataan muistiin (mm. tieto yksilömäärästä). Havaintotietojen ja soveltuvan elinympäristön tai kasvillisuuden esiintymisen perusteella rajataan lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat.

Luonnonolot ja kasvillisuus sekä arvokkaat luontokohteet ja merkittävät lajesiintymät

Selvitysalueen kasvillisuutta ja putkilokasvistoa sekä arvokkaita luontokohteita inventoitiin kaikilla maastokäynneillä (19.5., 11.6., 12.7. ja 28.7.2023). Maastossa selvitettiin ja kirjattiin muistiin luonnonolojen, kasvillisuuden ja kasviston yleisyys sekä mahdolliset erityispiirteet.

Maastossa selvitettiin arvokkaiden luontokohteiden esiintyminen. Näitä ovat mm. luonnonsuojelulain 64 §:n mukaiset suojellut luontotyytit, vesilain 2 luvun 11 §:n mukaiset pienvesikohteet, metsälain 10 §:n mukaiset elinympäristöt ja Suomessa uhanalaiset luontotyytit (Kontula & Raunio 2018a, b). Lisäksi arvioitiin, onko alueella kohteita, jotka täyttäisivät METSO-ohjelman kriteerit (Syrjänen ym. 2016). Todetut luontokohteet rajataan kartalle ja arvotetaan.

Huomionarvoisten putkilokasvilajien (luontodirektiivin liitteiden II ja IV(b) lajit, erityisesti suojeltavat, valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaiset lajit, silmälläpidettävät sekä muut vaatelias tai harvinaiset lajit) esiintyminen inventoitiin kevään ja kesän 2023 maastokäynneillä (ks. edellä). Huomionarvoisten kasvilajien esiintymät paikannettiin ja niistä kirjattiin ylös mm. runsaustieto.

Maastokäynneillä havainnoitiin myös muuta eliölajistoa siltä osin kuin se oli niiden ajankohta huomioiden mahdollista ja tarkoituksenmukaista. Työn osana arvioitiin huomionarvoisen lajiston (luontodirektiivin liitteiden II ja IV(a) lajit, erityisesti suojeltavat, valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaiset lajit, silmälläpidettävät sekä muut vaatelias tai harvinaiset lajit) kannalta merkittävät elinympäristöt tai kohteet sekä mahdolliset lisäselvitystarpeet.

3 TULOKSET

3.1 Yleiskuvaus

Selvitysalue jaettiin viiteen osa-alueeseen, joiden sijainti ja rajaukset ilmenevät kuvasta 2.

Osa-alue 1

Osa-alue 1 täyttömaa-alue, joka on syntynyt valtatie 14:n uuden linjauksen rakentamisen yhteydessä Hevonpäänlahden pohjoisosaan. Alueen halki kulkee kevyen liikenteen väylä. Niiden erottamista lohkoista pohjoisimmat on perustettu nurmikoiksi, mutta niillä kasvaa lisäksi monipuolinen niitty- ja piennarlajisto: sian-

ja ojakärsämö, särmäkuisma, karvaskallioinen, hiiren- ja aitovirna, pelto- ja piikiohdake, pietaryrtti, syysmaitiainen, niittyhumala, poimulehdet, päivänkakkara, voikukat, leskenlehti, ketosilmäruoho, niittynätkelmä, valko- ja puna-apila, kissankello, peltokorte, ahosuolaheinä ja keltakannusruoho. Lisäksi alueella kasvaa silmälläpidettävää (NT, ks. Hyvärinen ym. 2019) kelta-apilaa (ks. alaluku 3.3). Alueelle on istutettu muutama vaahtera sekä etelämmäksi lehmuksia ja salavia. Valtatien reunaluiskassa kasvaa kurttureusua, joka on haitallinen vieraskasvilaji.

Kuva 2. Osa-alueiden 1–5 sijainti ja rajaukset (siniset viivat).

Eteläisin, Hevonpäänlahden rantaan ulottuva lohko on luonteeltaan erilainen (kuva 3). Tälle alueelle ei ole perustettu nurmikkaa, vaan soraista maanpintaa on näkyvissä monin paikoin. Kenttäkerroksen kasvillisuus on yleisilmeeltään korkeampaa, vaikka lajisto on osin samaa kuin edellä lueteltu. Valtalajeja ovat pietaryrtti, hietakastikka, ahdekaunokki, päivänkakkara, keltakannusruoho ja maitohorsma. Lisäksi tavataan myös keltasauramo, metsäapilaa, harakankeltanolajia, mäkitervakkoa, kurjen- ja peurankelloa, nurmikohokkia, iltahelokkia, rantatädykettä, ahomansikkaa, alsikeapilaa, vuohenputkea ja kanadankoiransilmää. Myös

tällä alueen osalla kasvaa silmälläpidettävää (NT) kelta-apilaa. Osa lajistosta on todennäköisesti kylvetty paikalle. Hevonpäänlahden rannalla kasvaa nuoria koivuja ja tervaleppiä sekä kiiltopajua.

Kuva 3. Osa-alueen 3 eteläosa.

Osa-alue 2

Osa-alueen 2 muodostaa Hevonpäänlahti. Rantaviiva ei ole miltään osin luonnon-tilainen, vaan on kaikkialla pengerrettyä, louhikkoreunaista tai täyttömaata. Tästä johtuen tavanomainen ranta- ja vesikasvillisuus puuttuu lähes kokonaan. Vesirajassa kasvaa muutamien paikoin niukasti saroja (viilto-, luhta- ja pullosara) sekä ruokohelpiä. Avovesialueella esiintyy hyvin niukasti isoulpukkaa. Hevonpäänlahdella ei ole sen niukan kasvillisuuden vuoksi erityistä merkitystä linnuston tai luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien kannalta.

Osa-alue 3

Osin täyttömaata ja osin vanhaa joutomaa-aluetta, johon on läjitetty maa- ja kiivaaineksia (kuva 4). Kasvilajistoon kuuluvat mm. piharatamo, pihasaunio, pietaryrtti, rätvänä, valkoapila, siankärsämö, syysmaitiainen ja pujo. Lisäksi tavataan kommealupiinia, joka on haitallinen vieraskasvilaji. Alueelle on kasvanut lehtipuutaimikko/-vesakko.

Kuva 4. Näkymä osa-alueelta 3.

Moottoritien reunaluiskassa kasvaa harmiota, kanadankoiransilmää, pietaryrttiä, tahnavillakkoa, koiranputkea, pujoa, hiirenvirnaa, maitohorsmaa, karvaskallioista ja ruusuruohoa.

Osa-alueen länsiosassa on nuorta lehtimetsää ja Hevonpäänlahden rannalla kais-tale varttunutta lehtimetsää. Pääpuulajina on koivu ja lisäksi tavataan terva- ja harmaaleppää, raitaa ja muita pajuja sekä vähän haapaa, mäntyä ja vaahteran tai-mia. Kulttuurivaikutteisessa kenttäkerroksessa esiintyvät mm. koiranputki, pujo, voikukat, koiranheinä, maitohorsma, piharatamo, pietaryrtti, ahomansikka, pelto-ohdake, puna-apila, pelto- ja metsäkorte, hiirenvirna, niittyhumala ja leskenlehti. Viljelyjäänteinä tai -karkulaisena tavataan ukkomansikkaa ja viitapihlaja-anger-voa.

Osa-alueen eteläisimmässä osassa on pienialainen kosteikko, jossa kasvaa mm. le-veäosmankäämiä, rantaluikkaa, rantakukkaa, pullo- ja viiltosaraa sekä ratamosar-piota.

Osa-alue 4

Rakennettua aluetta, jossa on tyhjillään olevia teollisuus- ja varastorakennuksia sekä piha-alueita ja avoimia kenttiä (kuva 5). Osa-alueen kaakkoisosassa oleva, ku-vassa 2 vielä näkyvä rakennus on purettu. Alueella kasvaa muutamana pienenä ryhmänä lehtipuustoa, ennen kaikkea koivua. Piha-alueilla, joutomaakentillä ja pientareilla kasvaa tavanomaista lajistoa, esimerkiksi piharatamoa, siankärsämöä,

pietaryrttiä, pujoa, pihasauniota, koiran- ja vuohenputkea, koiranheinää, hieta-kastikkaa ja muita heiniä, hiirenvirnaa, puna- ja valkoapilaa, peltokortetta, leskenlehteä ja keltakannusruohoa. Haitallinen vieraskasvilaji komealupiini esiintyy alueella melko niukkana.

Kuva 5. Osa-alueella 4 on kasvillisuudeltaan niukkoja kenttä- ja piha-alueita.

Osa-alue 5

Selvitysalueen itäreunalla on puustoinen, pääasiassa kalliorinnettä oleva kaistale Savolantien ja Savonlinnan lyseon lukion mäen välissä. Kaistaleen pohjoispäässä rinteellä kasvaa varttunutta lehtipuustoa, salavia ja vaahteroita, sekä alikasvok-sena tuomea ja muita lehtipuita, mm. jalavan taimia (kuva 6). Pensaista paikalla kasvaa terttuseljaa ja punalehtiruusua. Lehtomaisen aluskasvillisuuden lajeja ovat mm. ahomansikka, koiranputki, vadelma, rikkapalsami, kivikkoalvejuuri ja käen-kaali. Kalliopaljastumilla tavataan iso- ja keltamaksaruohoa sekä ahosuolaheinää.

Savolantien pään itäreunalla kasvaa vähän varttuneita koivuja sekä tiheää lehti-puuvesakkoa. Kenttäkerroksen valtalaji on nokkonen, lisäksi tavataan koiranput-kea, vadelmaa ja rikkapalsamia. Viitapihlaja-angervo esiintyy paikalla viljelyään-teenä tai -karkulaisena. Puustoinen kaistale jatkuu kapeana ja koivuvaltaisena ete-lään päin kallion tyvellä. Viljelykarkulaisena tavattavia lajeja ovat puistolemmikki ja jalokiurunkannus. Kalliorinteellä kasvaa joitakin mäntyjä sekä mm. haurasloik-koa, ketohopeahanhikkia, keto- ja pelto-orvokkia sekä ruotsinpitkäpalkoa.

Osa-alueen eteläpäässä olleet rakennukset on purettu. Entisen pihapiirin reunoilla kasvaa istutettuja tammia, lehmuksia, hopeasalavia ja koivuja. Lisäksi paikalla on pari tarhaomenapuuta, hurmehappomarjaa ja aitaorapihlajaa. Kenttäkerroksen valtalaji on vuohenputki; lisäksi tavataan maitohorsmaa, nokkosta, pujoa, hevонhierakkaa, pietaryrttiä, kotkansiipeä, vuohenkelloa, komealupiinia (haitallinen vieraskasvilaji), poimulehtiä, särmäkuismaa, koiranheinää, niittyjuolaa, nurmilauhaa ja muita heiniä. Osa lajeista on viljelyjäänteitä.

Kuva 6. Rinteen pohjoisosan puustoa osa-alueella 5.

3.2 Arvokkaat luontokohteet

Selvitysalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse Natura 2000 -alueita, valtakunnallisten luonnonsuojeluohjelmien kohteita, luonnonsuojelualueita, suojeltuja luontotyyppejä tai luonnonmuistomerkkejä.

Maastoselvityksessä ei todettu kohteita, jotka täyttäisivät luonnonsuojelulain 64 §:n mukaisten suojeltujen luontotyyppien tai vesilain 2 luvun 11 §:n mukaisten pienvesikohteiden kriteerit. Alueella ei ole metsälain 10 §:n mukaisia elinympäristöjä. Metsälakia ei sovelleta asemakaava-alueilla lukuun ottamatta maa- ja metsätalouteen osoitettuja alueita.

Savolan alueella ei todettu uhanalaisia tai silmälläpidettäviä luontotyypppejä (Kontula & Raunio 2018a, b) eikä METSO-ohjelman kriteerit (Syrjänen ym. 2016) täyttäviä kohteita.

3.3 Huomionarvoiset eliölajit

Selvitysalueelta on muutama aiempi tieto huomionarvoisten eliölajien esiintymisestä. Suomen Lajitietokeskukseen on tallennettu Savolan alueen pohjoispäästä (tämän selvityksen osa-alue 1, ks. kuva 2) havaintoja kahdesta silmälläpidettävästä (NT) kaskaslajista. Lajit ovat katkovyökaskas (*Planaphrodes nigrita*) ja *Henschia collina* ja havainnot ovat vuosilta 2022 ja 2023. Lisäksi Hevonpäänlahdelta on tallennettu yksittäiset havainnot kahdesta silmälläpidettävästä (NT; ks. Hyvärinen ym. 2019) lintulajista: harmaalokista (1998) ja västäräkistä (2006).

Vuoden 2023 inventoinneissa ei tehty havaintoja liito-oravan, lumme-, täplä- ja sirolampikorennon tai viitasammakon esiintymisestä. Selvitysalueella ei juurikaan ole näille lajeille soveltuvia elinympäristöjä. Itärajan puustoinen kaistale voisi soveltua liito-oravan ruokailualueeksi, mutta kohde on nykyisin täysin eristynyt eikä sillä näin ollen ole merkitystä lajin kannalta.

Vuoden 2023 selvityskäynneillä tehtiin kaksi havaintoa pohjanlepakosta. Sekä kesä- että heinäkuun käynnillä havaittiin yksi, mahdollisesti sama saalistava yksilö Savolankadun päässä olevalla pienellä aukiolla (kuva 7).

Pohjanlepakko on Suomen yleisin lepakkolaji, jota tavataan koko maassa. Se on sopeutumiskykyinen lepakko, joka pystyy muita lajeja paremmin hyödyntämään myös uusia, ihmisen muokkaamia ympäristöjä. Pohjanlepakot saalistavat usein avonaisemmassa ja monimuotoisemmassa ympäristössä kuin siipat. Metsäaukiot, peltojen tai hakkuualueiden reunat, kallioalueet, pihapiirit, puistot ja kapeat tiet ovat tavallisia pohjanlepakon saalistuspaikkoja.

Havaintojen perusteella ei rajata tärkeitä lepakkoalueita (ks. SLTY 2012). Pohjanlepakon päiväpiilo saattaa sijaita selvitysalueella tai sen ulkopuolella olevissa vanhoissa rakennuksissa. Selvitysalueella olevia rakennuksia havainnoitiin ilta- ja aamuhämärissä kaikilla käyntikerroilla, mutta havaintoja piilopaikasta poistuvista tai sinne palaavista lepakoista tai parveilevista lepakoista ei tehty. Savolan alueella ei todettu soveltuvia luonnonkoloissa tms. olevia piilo- tai talvehtimispaikkoja.

Selvitysalueen pesimälinnustoon kuului vuonna 2023 kaksi huomionarvoista lajia. Erittäin uhanalaiseksi (EN) luokitellun (Hyvärinen ym. 2019) viherpeipon reviiri oli alueen eteläpäässä (kuva 7). Silmälläpidettävän (NT) västäräkin reviirejä todettiin kaksi. Lisäksi havaittiin ilmeisesti alueen ulkopuolella pesinyt harakka (NT).

Silmälläpidettävää (NT, ks. Hyvärinen ym. 2019) kelta-apilaa tavattiin useana kasvustona osa-alueelta 1 (kuva 7).

Tämän selvityksen osa-alue 1 (ks. kuva 2) arvioitiin huomionarvoisten eliölajien kannalta merkittäväksi. Alueelta on tavattu yksi silmälläpidettävä putkilokasvilaji,

kaksi silmälläpidettävää kaskaslajia ja se on potentiaalista esiintymisaluetta muutamalle huomionarvoiselle perhoslajille, mahdollisesti muillekin selkärangattomille eläimille.

Selvitysalueella ei arvioitu olevan edellä esitettyjen lisäksi muita huomionarvoisten eliölajien kannalta tärkeitä tai merkittäviä elinympäristöjä tai kohteita.

Kuva 7. Huomionarvoisten lajien havaintopaikat Savolan alueella vuonna 2023. Symbolien värien selitykset: punainen = pohjanlepakko, vihreä = viherpeippo, sininen = västäräkki ja keltainen = kelta-apila.

4 YHTEENVETO JA SUOSITUKSET

Savolan alueen luontoselvityksessä todettiin vain vähän erityisiä luontoarvoja. Selvitysalueella ei todettu EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeihin kuuluvien liito-oravan, lepakoiden, sudenkorentojen tai viitasammakon lisääntymis- tai levähdyspaikkoja. Alueella ei juurikaan ole näille lajeille soveltuvia elinympäristöjä, tai sopivat elinympäristöt ovat hyvin pienialaisia ja/tai eristyneitä. Luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeista tavattiin ainoastaan pohjanlepakko. Siitä tehtiin yksi havainto

kesäkuussa ja yksi heinäkuussa. Alueelta ei ole perusteltua rajata tärkeitä lepakkoalueita. Selvityksessä ei tehty siihen viittaavia havaintoja, että Savolan alueen rakennuksissa olisi lepakoiden piilopaikkoja.

Savolan alueella ei ole lakien, luokittelukriteerien tms. perusteella arvokkaaksi luontokohteeksi rajattavia alueita. Muuna merkittävänä kohteena todetaan tämän selvityksen osa-alue 1. Alueella on merkittävää niitty- ja ketokasvistoa sekä useita huomionarvoisia eliölajeja (kaksi silmälläpidettävää hyönteislajia ja yksi silmälläpidettävä putkilokasvilaji). Osa-alueelle 1 ei tulisi osoittaa maankäytön muutoksia ja se tulisi säilyttää nykyisen kaltaisena tarvittaessa hoitotoimin.

Selvitysalueen luonnonolojen ja tehdyn asiantuntija-arvioinnin perusteella ei ehdoteta täydentäviä lajistonselvityksiä.

5 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

- Collins, J. (toim.) 2016: Bat surveys for professional ecologists: Good practice guidelines 3rd edition. – The Bat Conservation Trust, Lontoo.
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Koskimies, P. & Väisänen, R. A. 1988: Maalintujen kartoituslaskentaohjeet. – Teoksessa: Koskimies, P. & Väisänen, R. A. (toim.): Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 2. painos. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki, ss. 58–70.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018a: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018b: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2021: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47/2021:1–346.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017:1–278.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.
- SLTY 2012: Suomen lepakotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille. 7 s.

- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016: Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016–2025. – Ympäristöministeriön raportteja 17/2016:1–75.
- Valkama, J., Vepsäläinen, V. & Lehtikainen, A. 2011: Suomen III Lintuatlas. – Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö, Helsinki. – Verkkosoitteessa <<http://atlas3.lintuatlas.fi>>.
- Vauhkonen, M. 2008: Savonlinnan Savolan asemakaava-alueen luontoselvitys. – Ympäristösuunnittelu Enviro Oy. 6 s.